

De sport-,
scouting- en
speeltuinenverenigingen
van de toekomst

Samenvatting Actieprogramma Verenigingen

Juni

2019

Waarom een Actieprogramma Verenigingen?

Sport, speeltuinen en scouting zijn ontstaan vanuit het particulier initiatief: verenigingen. Nog steeds spelen verenigingen een belangrijke rol, maar zij verliezen gaandeweg terrein. Dit komt door veranderingen in de samenleving, zoals:

- Meer diversiteit in het aanbod (bijvoorbeeld sport-scholen en commerciële speelvoorzieningen en sporten in privé-verband);
- Veranderend behoeft patroon: minder behoefte onder mensen aan de vaste verenigingsstructuur en het vaste aanbod;
- Meer keuzes in vrijetijdsbesteding;
- Schaarste aan vrijwilligers en bestuursleden;
- Financiën: verenigingen hebben te maken met hogere kosten (voor bijvoorbeeld hun accommodaties) en (bij een dalend ledenaantal) met minder inkomsten.

Daarnaast zullen verenigingen ook moeten kijken naar hun eigen organisatie en werkwijze. De meeste verenigingen werken nog met een klassiek model van vele tientallen jaren geleden. Ook bieden ze vaak maar één soort van lidmaatschap aan.

Het aantal leden van verenigingen is landelijk dalend (in Rotterdam is er nog een lichte toename) en zal volgens het Sociaal Cultureel Planbureau de komende jaren verder dalen. Wij willen dit tijt doen keren. Verenigingen hebben namelijk een grote maatschappelijke meerwaarde. Verenigingen werken met vrijwilligers, wat bijdraagt aan sociale participatie en burgerschap. Een vereniging is bij uitstek een plek van het "samen doen", door jong en oud en door mensen van verschillende afkomst. Verenigingen vormen ook sociale pleisterplaatsen in de wijk en zijn gevestigd op veelal groene voorzieningen. Wij willen dat verenigingen over 20 à 30 jaar nog steeds een prominente positie in de Rotterdamse samenleving innemen.

De doelstellingen van het Actieprogramma

1. Verenigingen in de drie domeinen Sport, Scouting en Speeltuinen maken zich gereed voor de toekomst, dat wil zeggen dat zij ook op langere termijn vitaal blijven en meegaan met veranderende ontwikkelingen. De vereniging van de toekomst is geen blauwdruk, maar kan zich op verschillende aspecten manifesteren.
2. Zo veel mogelijk verenigingen in deze drie domeinen zijn vitale verenigingen, die de basis op orde hebben op de vijf pijlers: aanbod/leden; organisatie en vrijwilligers; financiën, accommodaties en veilig en positief klimaat.

3. Verenigingen beschikken over goed onderhouden voorzieningen (velden en gebouwen) die op een gunstige plek in de stad liggen, goed bereikbaar zijn en evenwichtig over de stad verspreid zijn. We werken dit later uit in de Vervangingsopgave Sportaccommodaties.

Sportcirkel en Sportpiramide

De activiteiten van verenigingen vinden (veelal) plaats op sportvelden, semi-openbare buitenruimte of accommodaties. De buitensportcomplexen liggen min of meer in een cirkel tussen de oude stadswijken en de naoorlogse uitbreidingswijken en dus bijzonder centraal in de stad. Wij willen dit concept van de sportcirkel stevig neerzetten en waar nodig versterken. Deze sportcirkel heeft een fysiek-ruimtelijke en een sociaal-maatschappelijke kernwaarde voor de stad. Binnen deze sportcirkel zijn of komen er diverse levendige en veelal groene ontmoetingsplekken, waar georganiseerde en ongeorganiseerde sporters en wijkbewoners elkaar ontmoeten.

Sportverenigingen spelen een belangrijke rol binnen de zogenoemde sportpiramide: de doorlopende sportlijn (van bewegen op school naar topsport) en deze rol willen we consolideren en waar nodig versterken.

Sportverenigingen van de toekomst

Ruim 70.000 Rotterdammers zijn lid van een sportvereniging. Rotterdam kent 346 sportverenigingen. 88% van de sportverenigingen noemt zichzelf vitaal.

De sportvereniging van de toekomst is een vereniging, die zich aan kan passen aan de eisen van de huidige tijd en aan de wensen van mensen die willen sporten en van organisaties die met hen willen samenwerken. Een toekomstbestendige vereniging heeft een flexibele organisatie-structuur en werkt vraaggericht en ondernemend.

Dit kan zich op verschillende wijze manifesteren, er is geen sprake van één blauwdruk. Richtingen voor de sportverenigingen van de toekomst zijn:

- Vernieuwende organisatievormen en samenwerkingsverbanden;
- Een vernieuwend aanbod, bijvoorbeeld: een wijkgerichte vereniging, een multisportvereniging, een combinatie tussen klassieke sporten en nieuwe sporten (zoals E-sports) en combinaties tussen sport en onderwijs en/of welzijn;
- Een ondernemende vereniging.

Resultaten Sportverenigingen (wat willen we bereiken)

Leden/Aanbod

- Meer leden/sporters die verbonden zijn aan een sportvereniging, onder meer door flexibelere vormen van lidmaatschappen en een passend aanbod en clubidentiteit.
- Sportverenigingen verruimen en vernieuwen hun sportaanbod en er komt meer koppeling tussen aanbod van sportverenigingen en ander sportaanbod in de wijk.

Vrijwilligers, organisatie en bestuur

- Sportverenigingen hebben voldoende en kwalitatief goede kaderleden, trainers en vrijwilligers met competenties die passen bij de betreffende sportvereniging en die nodig zijn om de kerntaken goed uit te kunnen voeren.
- Naast de traditionele structuur komen er vernieuwende organisatie- en bestuursvormen en vernieuwing van werving en inzet van vrijwilligers.

Financiën

- Sportverenigingen zijn financieel gezond en hebben hun financiële functies op orde.
- Het versterken van de financiële positie van sportverenigingen door het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen en het aanboren van extra inkomsten.

Accommodaties

- Er zijn voldoende accommodaties en opstallen voor verenigingen en deze zijn kwalitatief op orde.
- Sportvelden en clubgebouwen worden alle dagen in de week volop gebruikt voor meerdere functies, waarbij sportverenigingen profiteren van de extra inkomsten.

Veilig en positief sportklimaat

- Sportverenigingen zijn sociaal en fysiek veilige plekken waar iedereen onbezorgd en met plezier kan sporten en waar oog is voor sportieve en sociale ontwikkeling.

Meetbare effecten

	2018	2020	2022	2026	2030
% verenigingen dat zich (enigszins) vitaal noemt	88%	90%	92%	PM	PM
Overall Vitaliteitscijfer	-	PM	PM	PM	PM
Aantal leden sportverenigingen	75.000	Stabiel	+ 3%	+ 5%	+ 10%

Scoutingverenigingen van de toekomst

Rotterdam heeft 33 scoutinggroepen met 1.500 jeugdleden. Elke week worden er verschillende activiteiten georganiseerd voor jeugdleden van 5 tot 18 jaar. Deze activiteiten worden door de groepen zelf georganiseerd op 8 gebieden: uitdagende scouting technieken, buitenleven, expressie, sport & spel, identiteit, samenleving, internationaal en veilig & gezond. Hiermee wordt een uitdagend en gevarieerd spelaanbod geboden dat zorgt voor een leuke vrijetijdsbesteding en bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en tieners.

De scoutingvereniging van de toekomst is een vereniging, die meegaat met maatschappelijke trends, zich manifesteert als één van de maatschappelijke spilorganisaties in de buurt en groei en ontwikkeling doormaakt. Toekomstbestendigheid kan zich op verschillende aspecten manifesteren, zoals:

- Vernieuwing van het aanbod, gericht op veranderende interesses van kinderen en jongeren;
- Zorgen voor meer diversiteit in leden en kader/vrijwilligers;
- Ontwikkelen van een aanbod in gebieden waar nu witte vlekken zitten;
- De accommodaties breder inzetten en meer delen met andere organisaties;
- Meer zichtbaarheid van scouts binnen de samenleving door organisatie van plaatselijke en bovenlokale activiteiten;
- Meer samenwerking met organisaties vanuit andere domeinen, zoals sportverenigingen en speeltuinen.

Resultaten Scoutingverenigingen (wat willen we bereiken)

Algemeen

- In beeld brengen van situatie en toekomstperspectief van alle Rotterdamse scoutingverenigingen en hierop verbeteracties op te stellen.

Leden/aanbod

- Verhoging ledenaantal in totaal, waarbij er ook bestaansrecht blijft voor kleinere scoutinggroepen, die zich richten op specifieke doelgroepen.
- Scoutinggroepen verruimen en vernieuwen hun activiteitenaanbod.

Vrijwilligers, organisatie en bestuur

- Scoutingverenigingen hebben voldoende en kwalitatief goede kaderleden en vrijwilligers om de kerntaken goed uit te kunnen voeren

Financiën

- Scoutingverenigingen zijn financieel gezond, hebben hun financiële functies op orde en kunnen hun basis op orde houden.

Accommodaties

- De accommodaties van de scoutingverenigingen voldoen aan de veiligheidsnormen aan de voorwaarden gesteld aan het beheer.
- Scoutingaccommodaties worden alle dagen in de week volop gebruikt voor meerdere functies, waarbij scouting profiteren van de extra inkomsten.

Veilig en positief klimaat

- Scoutingverenigingen zijn sociaal en fysiek veilige plekken

Meetbare effecten

	2018	2020	2022	2026	2030
Vitaliteit scoutinggroepen	-	PM	PM	PM	PM
Aantal jeugdleden	1.574	Stabiel	+ 3%	+ 5%	+ 10%

Speeltuinenverenigingen

Rotterdam kent 57 speeltuinen, waar de kinderen uit de buurt veilig en onder toezicht kunnen spelen. De speeltuinen beschikken over afgeschermd terrein met aantrekkelijke en gevarieerde speeltoestellen. Daarnaast worden in de speeltuingebouwen wekelijkse en incidentele activiteiten georganiseerd. Veel speeltuinen zijn ook buurtvereniging. Voor de ouders van de kinderen en voor andere buurtbewoners worden in de avonden en weekenden recreatieve activiteiten georganiseerd.

Wij zetten al enige jaren in op het vitaler maken van de speeltuinenverenigingen, onder meer via de voorwaarden die wij meegeven met de subsidies.

Een toekomstbestendige speeltuin speelt actief in op de veranderingen in de samenleving. Hierdoor wordt de speeltuin een volwaardige partner in het geheel van de maatschappelijke organisaties in de wijk.

Per 1 januari 2018 hebben wij nadere subsidieregels voor speeltuinen ingevoerd, waarin criteria voor vitaliteit zijn vastgesteld. Deze regeling gaan wij medio 2019 evalueren. Op grond daarvan willen we waar nodig, samen met de speeltuinen, verdere acties richting vitaliteit en toekomstbestendigheid ontwikkelen.

Wij zullen daarom uiterlijk eind 2019 met een notitie Speeltuinen komen, inclusief acties over vitaliteit en toekomstbestendigheid. Dit is een verdere invulling van het Actieprogramma Verenigingen voor het domein speeltuinen.

De Focus-Acties voor de Verenigingen van de Toekomst (Wat gaan we doen)

Wij gaan, samen met verenigingen, Rotterdamse partners (zoals Rotterdam Sportsupport, Sportbedrijf en Scouting-regio Rond de Rotte) en landelijke partijen (zoals NOC*NSF, bonden en Scouting Nederland) de volgende acties in gang zetten om te werken aan de toekomst van de verenigingen.

Sport

• Pilots met flexibele lidmaatschappen

Wij gaan verenigingen stimuleren (te beginnen met een aantal pilots) om meer flexibele lidmaatschappen te ontwikkelen, aan de hand van gegevens over verschillende levensfasen en sportidentiteiten. Zoals lidmaatschappen voor alleen trainingen en dus geen wedstrijden of lidmaatschappen voor een bepaalde periode in het jaar. Het project Sport-on (afname van losse sportlessen bij sportclubs) dat momenteel in gang wordt gezet valt hier ook onder.

• Multisportaanbod en blending

Wij gaan sportverenigingen stimuleren en faciliteren bij het ontwikkelen van een multisportaanbod. Hiertoe zijn al in gang gezet: de ontwikkeling van de omniclub Feyenoord (profvoetbal, hockey, zaalvoetbal, handbal en basketbal) en de multisportvereniging Delfshaven in oprichting (een samenwerking van hockeyclub Delfshaven, Betrokken Spartaan en Thuis op Straat), die zich richt op basisscholieren.

Hieronder valt ook het aanbieden van nieuwe sportdisciplines binnen de eigen sporttak (bijv 3x3 basketbal). Daarnaast zetten we in op het bevorderen van “blending”: het stimuleren van samenwerkingsverbanden voor uiteenlopende sportactiviteiten: tussen sportverenigingen, maar ook tussen sportverenigingen en andere soorten sportaanbieders.

• Aanbod E-sports bij verenigingen

Wij zetten er op in dat een aantal sportverenigingen een aanbod aan E-sports (bijvoorbeeld de Fifa-competitie), Virtual reality-sports (bijvoorbeeld op het gebied van wielrennen) of een vorm van Urban Sport ontwikkelt als aanvulling op hun kernaanbod.

In het kader van het landelijk Sportakkoord hebben wij met de minister en de Vereniging Sport en gemeenten afspraken gemaakt om in de vorm van zogenoemde “living labs” pilots te houden rond de koppeling van

E-sport en sportverenigingen. We willen ca 4 pilots inzetten met als thema's: Binding, Inclusiviteit, Werving en Wijkfunctie.

- **Pilots met nieuwe organisatie-, bestuurs- en ALV-vormen**

We willen een aantal pilots beginnen bij sportverenigingen rond het ontwikkelen en implementeren van nieuwe organisatie- en bestuursvormen en het opzetten van vernieuwende methodieken tot inspraak vanuit de leden (ALV), met bijvoorbeeld digitale methoden. De input hiervoor wordt verder ontwikkeld samen met andere steden in het samenwerkingsverband "Sport door de verderkijker".

- **Verenigingen ondersteunen bij sponsorwerving**

Het verkennen van en opzetten van acties met nieuwe vormen van sponsorwerving. Zoals partnerships-constructies en netwerkbijeenkomsten met (potentiele) sponsors. Hierbij kan de gemeente ook faciliteren, door bijvoorbeeld de hospitality -faciliteiten op grote sport-evenementen (zoals ABN/AMRO tennistoernooi en de box in de Kuip) in te zetten voor bedrijven en sportclubs. Daarnaast stimuleren we het opzetten van nieuwe verdienmodellen, zoals crowdfunding en inkomsten uit social media. De goede voorbeelden (businesscases) worden dan door Rotterdam Sportsupport opgenomen in een "etalage", waar andere verenigingen gebruik van kunnen maken.

- **Verhogen multifunctioneel gebruik velden en kantine**

Wij gaan het multifunctionele gebruik van velden en kantine van sportverenigingen door andere gebruikers en wijkactiviteiten bevorderen. Ook het delen tussen verenigingen van velden en opstallen valt hieronder. Een voorbeeld is sportpark Olympia. Aan de inzet van sportvelden en kantine moet een verdienmodel voor de verenigingen worden gekoppeld. Dit bestaat nu al voor het gebruik van sportvelden door VO-scholen, wat het Sportbedrijf verder wil stimuleren door arrangementen aan te bieden (lagere prijs bij veel gebruik). Een deel van deze inkomsten gaat naar de betreffende sportclubs.

- **Inzet 10 Verenigingsconsulenten bij sportclubs**

Wij willen 10 Verenigingsconsulenten (professionals) inzetten om verenigingen gericht te ondersteunen bij vernieuwingstrajecten (de acties die hierboven zijn genoemd), het versterken van de organisatie en het vrijwilligersbeleid en het ontwikkelen van nieuwe organisatievormen en samenwerkingsverbanden. Dit doen we met gebruik van de middelen van de combinatiefunctionarissen (via een gedeeltelijke herijking) en een aanvullend budget (zie bij Financiën). Deze actie is een actie op zichzelf, maar ook een belangrijk instrument om verenigingen te helpen met de bovengenoemde focus-acties.

Scouting

- Versterken imago en meer inclusieve scouting**
Wij willen samen met Scoutingregio en de scoutinggroepen gerichte acties ondernemen om het imago van de scouting te verbeteren. Door het uitrollen van de instrumenten van "Boost je Groep" en PR en marketing. Dit moet leiden tot meer leden en meer diversiteit: inclusieve scouting.
- Inzet van 3 combifunctionarissen als verenigingsconsulenten**
Wij zetten, via de regeling combifunctionarissen, 3 verenigingsconsulenten in, die scoutinggroepen ondersteunen en helpen bij trajecten die bijdragen aan vitalisering en vernieuwing. De eerste hiervan is al ingezet en aan de slag (zie eerder). Deze verenigingsconsulenten moeten scoutinggroepen ook gaan helpen met het werven van nieuwe vrijwilligers en kader.
- Samenwerking tussen scoutinggroepen en multifunctioneel gebruik scoutingaccommodaties**
Wij stimuleren het opzetten van activiteiten die leiden tot meer samenwerking tussen scoutinggroepen onderling en tussen scoutinggroepen en andere organisaties in het gebied. Hierbij hoort ook het open stellen (multifunctioneel gebruik) van de clubgebouwen en de scoutingterreinen voor andere gebruikers, waarbij dan ook een verdieneffect moet optreden voor de scoutinggroep.
- Pilots Blending in twee gebieden**
Wij willen in 2 gebieden (1 op Noord en 1 op Zuid) blendingsactiviteiten organiseren, waarin de scoutinggroep samen met sportclubs, de speeltuinen en andere partijen in de wijk gezamenlijk activiteiten opzetten en nauwe samenwerking ontwikkelen.

Overkoepelend

- Sportcirkel en scoutingvoorzieningen**
Wij zetten in op het stevig positioneren en waar nodig versterken van de infrastructuur aan sportvoorzieningen (het concept van de Sportcirkel) en scoutingterreinen. Dit borgen wij door sport en scouting goed te positioneren binnen de trajecten van de Omgevingsvisie en de Groei van de Stad, o.a. met behulp van referentienormen sport en recreatie. Daarnaast worden voorzieningsplannen per gebied opgesteld die ook voor Groei van de Stad worden benut.

Daarnaast zullen wij diverse inspanningen en maatregelen, die al in gang zijn gezet voor vitaliteit en toekomstbestendigheid, voortzetten en waar nodig verder ontwikkelen. Dat loopt onder meer via Rotterdam Sportsupport en Sportbedrijf Rotterdam.

Acties die gericht zijn op de hardware-kant van de accommodaties en op taakverdeling op het gebied van kleedkamers en clubgebouwen worden meegenomen in de Vervangingsopgave Sportaccommodaties, die in 2020 wordt opgeleverd.

Het realiseren van een veilig en sportief (sport- en scouting) klimaat is een voorwaarde voor alle ambities op het gebied van vitaliteit en toekomstbestendigheid.

Financiën (Wat gaan we er voor betalen)

Wij zetten voor de uitvoering van het Actieprogramma Verenigingen de volgende budgetten in:

	2019	2020	2021	2022
Inzet Verenigingsconsulenten Sport	-	700	700	700
Verenigingsconsulenten scouting	50	150	150	150
Aanjaagbudgetten acties verenigingen van de toekomst (voor sport en scouting)	250	300	300	300
Acties in kader Sportakkoord (o.a. E-sport-verenigingen via living labs)	200	200	200	-
Totaal	500	1.350	1.350	1.150

Dekking:

	2019	2020	2021	2022
Vanuit lopende sportbegroting	250	-	-	-
Extra bijdrage scouting	50	50	50	50
Herijking budgetten combifunctionarissen	-	500	500	500
Rijksbijdrage Sportakkoord	200	200	200	-
Intensivering Voorjaarsnota	-	600	600	600
Totaal	500	1.350	1.350	1.150

Het verdere traject

De werkelijke verandingslag zal uiteindelijk van verenigingen zelf moeten komen, hierin gestimuleerd en gefaciliteerd door gemeente, intermediairs en landelijke koepels en bonden.

Wij gaan het Actieprogramma breed uitzetten bij alle verenigingen (sport en scouting) en stakeholders en met hen actief in gesprek over de uitvoering. Wij vragen aan de Gebiedscommissies advies over de uitvoering in het betreffende gebied.

Mede op basis hiervan werken wij de genoemde acties (met als prioriteit de Top-12) verder uit, evenals de financiële inzet die hieraan gekoppeld is. Wij maken uitvoeringsafspraken met Rotterdam Sportsupport, Sportbedrijf Rotterdam en Scoutingregio Rond de Rotte.

Wij gaan op basis daarvan starten met de uitvoering en deze gefaseerd verder uitrollen. Dit dynamische traject noemen we de Uitvoeringsagenda. Hierover zullen wij periodiek rapporteren in de vorm van voortgangsrapportages.

Gemeente Rotterdam